

УДК 338.11
JEL: O13; Q10
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-240-245>

ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВ – ВИРОБНИКІВ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

©2025 КАЛЬЧЕНКО М. М.

УДК 338.11
JEL: O13; Q10

Кальченко М. М. Практика управління потенціалом економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва

Стаття присвячена аналізу успішних практик управління потенціалом економічного зростання вітчизняних підприємств – виробників продукції тваринництва для забезпечення довгострокового успіху, адаптації до ринкових змін та сталого розвитку в аграрному секторі. Успішні приклади діяльності підприємств різного масштабу (як великих аграрних підприємств, включно з агрохолдингами, так і малих виробників, представлених фермерськими господарствами та домогосподарствами) свідчать про те, що результативне використання наявних ресурсів, впровадження інновацій, цифровізація управління, розвиток кооперації та орієнтація на якість продукції створюють реальні передумови для сталого розвитку галузі тваринництва. Визначено, що ефективне управління потенціалом вимагає адаптивного підходу до зовнішніх викликів (економічних, екологічних, технологічних) та активної участі у формуванні аграрної політики. Розвиток внутрішнього потенціалу підприємств має ґрунтуватися на стратегічному плануванні, модернізації виробництва, інвестиціях у людський капітал і застосуванні сучасних інструментів аналітики. Доведено, що сучасні вітчизняні підприємства – виробники продукції тваринництва мають значний потенціал для зростання та підвищення конкурентоспроможності. Досягти цього можливо шляхом системного підходу: впровадження енергоощадних і цифрових рішень, розвитку власної переробки, генетичного оновлення стада, кооперації та відповідності міжнародним стандартам. Встановлено, що активна робота з маркетингом і державними програмами підтримки допоможе зміцнити позиції на внутрішньому ринку та розширити експортні можливості. Стратегічні інвестиції сьогодні є запорукою сталого розвитку галузі завтра. Таким чином, формування практики ефективного управління потенціалом економічного зростання є не лише необхідністю, а й умовою довгострокового успіху аграрних підприємств, що спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва, в умовах трансформації аграрного ринку України. У контексті розвитку українського тваринництва особливої ваги набувають наукові дослідження щодо методів діагностики та прогнозування економічного потенціалу підприємств, адаптації стратегічного планування до динамічних змін ринку, впровадження ESG-підходів у сільське господарство та вивчення ефектів від цифровізації у площині вартості, ризиків і довгострокової стабільності.

Ключові слова: аграрний сектор, економічне зростання, інвестиції, підприємства – виробники продукції тваринництва, потенціал, сталий розвиток, управління, цифровізація.

Рис.: 1. **Бібл.:** 10.

Кальченко Микола Миколайович – кандидат економічних наук, докторант Інституту тваринництва НААН України (вул. Тваринників, 1а, Харків, 61026, Україна)

E-mail: Jobua888@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2977-5049>

UDC 338.11
JEL: O13; Q10

Kalchenko M. M. The Practice of Managing the Potential for Economic Growth of Enterprises Producing Livestock Products

This article is dedicated to analyzing successful practices for managing the potential for economic growth of domestic enterprises producing livestock products to ensure long-term success, adaptation to market changes, and sustainable development in the agrarian sector. Successful examples of activities by enterprises of various sizes (including large agrarian companies, such as agroholdings, as well as small producers represented by farms and households) indicate that effective use of available resources, implementation of innovations, digitization of management, development of cooperation, and a focus on product quality create real prerequisites for sustainable development in the livestock sector. It is determined that efficient management of potential requires an adaptive approach to external challenges (economic, environmental, technological) and active participation in the formulation of agrarian policy. The development of the internal potential of enterprises should be based on strategic planning, modernization of production, investment in human capital, and the use of modern analytical tools. It is proved that present-day domestic enterprises producing livestock products have significant potential for growth and enhancement of competitiveness. This can be achieved through a systematic approach: implementing energy-saving and digital solutions, developing in-house processing, genetic renewal of herds, cooperation, and compliance with international standards. It is determined that active work in marketing and government support programs will help strengthen positions in the domestic market and expand export opportunities. Strategic investments today are the key to sustainable development of the industry tomorrow. Thus, the formation of efficient management practices for the economic growth potential is not only a necessity but also a condition for the long-term success of agrarian enterprises specializing in livestock production in the context of the transformation of the agrarian market in Ukraine. In the context of the development of Ukrainian livestock, scientific research into the methods of diagnosing and forecasting the economic potential of enterprises, adapting strategic planning to dynamic market changes, implementing ESG approaches in agriculture, and studying the effects of digitalization in terms of value, risks, and long-term stability is gaining particular importance.

Keywords: agrarian sector, economic growth, investments, livestock production enterprises, potential, sustainable development, management, digitalization.

Fig.: 1. **Bibl.:** 10.

Kalchenko Mykola M. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, Livestock Farming Institute of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (1a Tvarynykiv Str., Kharkiv, 61026, Ukraine)

E-mail: Jobua888@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2977-5049>

У сучасних умовах трансформації аграрного сектора України, особливо в контексті інтеграції до європейського ринку та глобальної конкуренції, зростає значення ефективного управління потенціалом економічного зростання підприємств. Підприємства, що займаються виробництвом продукції тваринництва, відіграють значну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, стабільності внутрішнього ринку та розвитку сільських територій.

Однією з головних проблем таких підприємств є нестабільне середовище функціонування, коливання цін на корми та енергоносії, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів, а також високі вимоги до якості продукції. У зв'язку з цим особливо актуальним стає питання ефективного використання наявного потенціалу та впровадження практик, які сприяють сталому економічному зростанню.

Практика управління цим потенціалом включає аналіз ресурсної бази, інноваційного потенціалу, управлінської компетентності, фінансових і виробничих можливостей. Її вдосконалення дозволяє підвищити продуктивність, конкурентоспроможність і фінансову стійкість підприємств.

Таким чином, дослідження практики управління потенціалом економічного зростання є надзвичайно актуальним для забезпечення довгострокового успіху підприємств – виробників продукції тваринництва, адаптації до ринкових змін і сталого розвитку в аграрному секторі.

Питання формування та оцінки економічного потенціалу агропідприємств активно досліджуються в наукових працях українських економістів (Н. Белікова, О. Гаврильченко, С. Калініченко, М. Кизим, А. Кустріч, Ю. Перегуда, О. Полякова, В. Хаустова та ін. [1; 2; 4;]). Незважаючи на значну теоретичну та прикладну цінність наявних напрацювань, ця тематика залишається недостатньо розкритою. Динамічні зміни в зовнішньому середовищі аграрного сектора обумовлюють потребу в глибшому вивченні економічного потенціалу підприємств та його структурних елементів.

Мета статті – проаналізувати практику управління потенціалом економічного зростання вітчизняних підприємств – виробників продукції тваринництва для забезпечення довгострокового успіху, адаптації до ринкових змін і сталого розвитку в аграрному секторі.

У світі спостерігається зростання споживання продуктів тваринного походження, що є багатовимірним показником, який відображає не лише економічний розвиток суспільства, а й трансформацію харчових звичок, культурних пріоритетів та дієтичних уподобань населення. Слід підкреслити,

що в різних регіонах світу ця динаміка має свої особливості, оскільки формується під впливом складного комплексу соціальних, економічних, екологічних і медичних чинників. Особливої актуальності набуває питання сталого споживання в умовах зростаючої обізнаності про екологічні та етичні аспекти тваринництва. Збільшення навантаження на довкілля, пов'язане з розширенням виробництва продукції тваринництва, стимулює інтерес до альтернативних джерел білка та більш екологічно відповідальних моделей харчування, що можуть суттєво змінити споживчі тренди в майбутньому [5].

Ілюстративним прикладом змін у структурі харчування є показники, які наочно демонструють суттєве зростання споживання окремих видів продуктів тваринного походження у 2022 р. порівняно з 2010 р., у тому числі: яловичини – на 14%, свинини – на 15%, м'яса птиці – на 23%, масла – на 34%, сиру – на 14%, риби – на 19%. Ці дані свідчать про стійкий попит на продукцію тваринництва, що, своєю чергою, формує нові виклики для системи продовольчої безпеки та екологічної рівноваги у світовому масштабі [5; 10].

Україна має значний потенціал для сільськогосподарського виробництва – вона володіє великими площами сільськогосподарських угідь, які займають близько 70% усієї площі країни [3], основними фондами, що використовуються в рослинництві та тваринництві, технологіями виробництва тощо. Сільськогосподарське виробництво України повністю забезпечує потреби внутрішнього ринку та сприяє забезпеченню глобальної продовольчої безпеки.

У контексті нашого дослідження особливої цінності набуває аналіз реальних прикладів управління потенціалом економічного зростання на рівні конкретних підприємств. Нижче наведено декілька прикладів, які демонструють успішне впровадження таких практик.

Так, прикладом раціонального використання внутрішнього потенціалу є діяльність ПрАТ «Агро Продукт» (Тернопільська область) [6], яке є одним з провідних підприємств України м'ясокомбінатного типу з потужністю переробки до 50 тонн м'яса за зміну та холодильними потужностями для одночасного зберігання до 500 тонн продукції. Підприємство активно експортує свою продукцію до понад 13 країн – споживачів яловичини (Китай, Ірак, Грузія, Азербайджан, Казахстан, Польща та ін.). Серед його стратегічних напрямків розвитку слід назвати вдосконалення технологій переробки, зростання експортного потенціалу, інвестиції в логістику та зберігання. Отже, для стабільного зростання та зміцнення позицій на міжнародних

ринках ПрАТ «Агро Продукт» ефективно використовує внутрішній потенціал інвестицій у сучасні технології, сертифікацію та експортні логістичні рішення.

Іншим прикладом є ФГ «Молочна перлина» з Полтавської області [7], де впроваджено програмне забезпечення для обліку надоїв, раціонів та контролю за здоров'ям тварин. Цифровізація управлінських процесів сприяла підвищенню ефективності, а саме: витрати на корми скоротилися на 15%, а середній надій зріс на 12%. Це свідчить про результативність цифрових інструментів у реалізації потенціалу економічного зростання.

Шлях диверсифікації обрало СТОВ «Надія» (Черкаська область) [8], тобто підприємство розширило асортимент за рахунок виробництва фермерських ковбас із власної сировини. Такий підхід дозволив збільшити прибутковість у 1,5 разу та залучити нових споживачів, що позитивно позначилося на фінансовій стабільності господарства.

Також заслуговує на увагу й досвід приватного підприємства «Еко-молпродукт» (Вінницька область) [9], яке спеціалізується на виробництві натурального згущеного молока та показує високий рівень управління виробництвом молочних консервів – від вірності традиційній технології до імплементації міжнародних стандартів якості та санітарної безпеки. Підприємство успішно поєднує натуральність продукції з технічною оснащенням, а підтвердженням цього є регіональні та національні нагороди (наприклад, «Краща торгова марка Поділля – 2019» у категорії «Екологічність та натуральність»). Політика підприємства спрямована на постійне вдосконалення виробничих процесів, зміцнення взаємин із споживачами, партнерами та суспільством у цілому. Зростаючий дохід та прибуток свідчать про ефективність обраної стратегії розвитку.

Організаційна структура сільськогосподарського ринку України відзначається суттєвою часткою індивідуального виробництва, представленого домогосподарствами та фермерськими господарствами в низці ключових сегментів аграрної сфери. Водночас корпоративні учасники ринку – аграрні підприємства, особливо агрохолдинги – мають значно ширший доступ до ринкових ресурсів, збутових мереж, інструментів державної підтримки, що забезпечує їм домінуючі позиції та вагомий вплив на формування аграрної політики країни [3, с. 58].

У таких умовах підвищення конкурентоспроможності малих виробників вимагає зосередження зусиль на підвищенні ефективності господарювання, розвитку колективних форм виробництва, кооперації, удосконаленні маркетингової діяльності,

логістиці та розширенні доступу до фінансових ресурсів.

Отже, у Хмельницькій області декілька дрібних фермерських господарств об'єдналися для спільної закупівлі кормів та ветеринарних препаратів, створивши кооперативну структуру. Завдяки цьому вдалося досягти оптових знижок і знизити витрати на 18–20%, що підтверджує ефективність міжгосподарської співпраці в посиленні економічного потенціалу.

Слід зазначити, що обидва типи господарювання, як великі аграрні підприємства, включно з агрохолдингами, так і малі виробники, представлені фермерськими господарствами й домогосподарствами, мають свої особливості, які визначають їхню роль і вплив на розвиток аграрного сектора.

Великі агропідприємства вирізняються масштабістю виробництва, що дозволяє їм досягати ефекту економії на витратах і бути більш ефективними у плані організації процесів. Завдяки значному фінансовому потенціалу вони мають доступ до сучасної техніки, цифрових технологій, а також інструментів державної підтримки. Вони активно виходять на міжнародні ринки, експортують продукцію, впроваджують стандарти якості та сертифікації. Проте їхнє функціонування нерідко супроводжується монополізацією ринку, витісненням дрібних виробників, зниженням зайнятості в сільських громадах і слабким зв'язком із соціально-економічними потребами локального населення.

З іншого боку, малі форми господарювання (фермери та домогосподарства) демонструють гнучкість і здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Вони відіграють важливу соціальну роль, створюючи робочі місця в сільській місцевості та підтримуючи місцеві традиції. Часто саме малі виробники стають провідниками екологічного підходу до виробництва, розвиваючи органічне землеробство та локальні ринки. Проте їхні можливості значно обмежені через нестачу фінансів, складнощі в реалізації продукції, відсутність доступу до сучасних технологій і слабку кооперацію, що перешкоджає масштабуванню діяльності.

Таким чином, подальший розвиток аграрної галузі вимагає досягнення балансу між цими двома формами господарювання. Для цього необхідно створити механізми підтримки малих виробників, зокрема шляхом розвитку сільськогосподарської кооперації, формування аграрних кластерів, полегшення доступу до фінансування, ринків збуту та державних програм. Водночас великі підприємства мають активніше залучатися до соціальних ініціатив у регіонах, підтримуючи сталість і рівновагу в аграрному середовищі України.

Отже, вивчення практичного досвіду окремих підприємств дозволяє конкретизувати теоретичні положення та виявити ефективні інструменти управління. Ці приклади демонструють різні підходи до розкриття внутрішнього та зовнішнього потенціалу для економічного зростання: інновації, ефективність, кооперація, якість продукції, інвестиції.

На основі аналізу успішних практик, розглянутих вище, сформульовано рекомендації для українських підприємств-виробників продукції тваринництва (рис. 1), які полягають у такому:

1. Інвестувати в енергоефективність і технологічне оновлення. Підвищення ефективності використання енергії дозволяє підприємствам зменшити операційні витрати та підвищити стабільність виробництва. Важливо модернізувати освітлення, системи вентиляції, енергозабезпечення та переходити на використання відновлюваних джерел енергії. Окрему увагу варто приділити впровадженню автоматизованих систем керування виробничими процесами, що дозволяють точно відстежувати витрати ресурсів у режимі реального часу.

2. Активно впроваджувати цифрові рішення. Цифровізація підприємств – виробників продукції тваринництва – це не лише сучасна тенденція, а необхідність. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для ведення обліку, моніторингу здоров'я тварин, контролю годівлі та

прогнозування продуктивності значно покращує управлінські рішення. Такі підходи сприяють підвищенню продуктивності, зниженню втрат і оперативному реагуванню на виклики.

3. Розширювати асортимент продукції через переробку та бренд. Власна переробка сировини дозволяє створювати додану вартість, а отже – збільшувати прибуток. Виробництво готової продукції (наприклад, сирів, йогуртів, м'ясної продукції) та її продаж під власним брендом формує впізнаваність на ринку. Прямий збут через локальні ринки, онлайн-магазини чи співпрацю з торговими мережами відкриває нові можливості для зростання.

4. Розвивати кооперацію та колективні ініціативи. Об'єднання зусиль із іншими виробниками у форматі кооперативів чи кластерів сприяє оптимізації витрат, зокрема на закупівлю ресурсів, логістику чи реалізацію продукції. Такі підходи підвищують конкурентоспроможність малих і середніх господарств та дозволяють спільно розв'язувати системні проблеми галузі.

5. Інвестувати в племінну справу та генетичну якість стада. Покращення генетичного потенціалу тварин є довгостроковою інвестицією в якість і кількість продукції. Вирощування високопродуктивного племінного поголів'я забезпечує стабільність надоїв, кращу конверсію кормів і стійкість до хвороб. Планова селекційна робота дозволяє створити основу для сталого розвитку тваринництва.

Рис. 1. Рекомендації для українських підприємств – виробників продукції тваринництва

Джерело: складено автором.

6. Впроваджувати міжнародні стандарти безпечності та якості. Сертифікація виробництва відповідно до міжнародних стандартів, таких як ISO, HACCP чи HALAL, відкриває шлях до експортних ринків та підвищує довіру споживачів на внутрішньому ринку. Це також дає змогу брати участь у державних і міжнародних тендерах, що створює додаткові джерела прибутку.

7. Активізувати маркетинг і вихід на нові ринки. Сучасний агробізнес має не лише виробляти якісну продукцію, а й уміти її продати. Створення маркетингової стратегії, участь у спеціалізованих виставках, розвиток онлайн-продажів, співпраця з ритейлерами та активність у соціальних мережах допомагають сформувати лояльну аудиторію та забезпечити стабільний збут.

8. Залучати державну підтримку та брати участь у програмах фінансування. Існує багато механізмів державної підтримки тваринництва: від компенсацій за придбане обладнання до пільгових кредитів і міжнародних грантів. Важливо регулярно відстежувати доступні програми, подавати якісні заявки та активно взаємодіяти з профільними структурами для отримання фінансування, що, однозначно, має довгострокову перспективу.

Слід зазначити, що з метою посилення потенціалу економічного зростання в повоєнний і післявоєнний періоди українським підприємствам – виробникам продукції тваринництва доцільно активно використовувати наявні інструменти державної фінансової підтримки та залучати ресурси з різних програм фінансування. На сьогодні існує широкий спектр таких механізмів, серед яких можна виділити програми часткової компенсації вартості придбаних сільськогосподарських машин та обладнання, відшкодування витрат на будівництво та реконструкцію тваринницьких комплексів, підтримку з відновлення племінної бази та збільшення поголів'я, а також пільгові державні кредити для впровадження інноваційних рішень у сфері кормовиробництва, автоматизації чи цифровізації процесів управління виробництвом.

Крім того, надзвичайно важливими для українських виробників є можливості залучення міжнародних грантів і донорської допомоги, які сьогодні спрямовані на підтримку сталого відновлення агропродовольчого виробництва, розвиток екологічно дружніх технологій та підвищення рівня продовольчої безпеки. У цьому контексті підприємствам рекомендовано систематично відстежувати оголошення про проведення конкурсів грантових програм як від уряду України, так і від міжнародних фінансових інституцій, фондів і програм технічної допомоги.

Невід'ємною складовою ефективною участі у таких програмах є належна організаційна та документаційна підготовка підприємства, зокрема формування якісних бізнес-планів, техніко-економічних обґрунтувань, впровадження систем обліку та аудиту, що підвищує довіру потенційних кредиторів і донорів. Підприємствам також доцільно активно взаємодіяти з профільними структурами, такими як Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, а також з галузевими асоціаціями та кооперативами, які можуть виступати каталізаторами та координаторами залучення підтримки. Реалізація цієї рекомендації дозволить підприємствам – виробникам продукції тваринництва суттєво знизити фінансове навантаження під час проведення модернізації, пришвидшити впровадження інноваційних технологій, оновити матеріально-технічну базу та покращити організаційні процеси управління. У підсумку це сприятиме підвищенню продуктивності, якості та безпечності тваринницької продукції, зміцненню їхніх ринкових позицій, а також посиленню стійкості аграрного сектора в цілому, що є критично важливим для забезпечення національної продовольчої безпеки на етапах відновлення та стратегічної трансформації економіки України.

В цілому наведені вище рекомендації дозволяють підприємствам галузі тваринництва не лише посилити конкурентоспроможність, а й забезпечити стабільне та екологічно відповідальне зростання.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління потенціалом економічного зростання підприємств – виробників продукції тваринництва є ключовою умовою їхньої стійкості, прибутковості та конкурентоспроможності. Практика показує, що раціональне використання ресурсів, впровадження інновацій, цифровізація, розвиток кооперації та орієнтація на якість продукції формують основу сталого розвитку галузі. Водночас важливо дотримуватися адаптивного підходу до зовнішніх викликів, інвестувати в модернізацію, людський капітал і стратегічне планування. Саме системне впровадження сучасних управлінських рішень забезпечує перспективу довгострокового зростання в умовах трансформації аграрного ринку України.

Таким чином, формування практики ефективного управління потенціалом економічного зростання є не лише необхідністю, а й умовою довгострокового успіху аграрних підприємств, що спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва, в умовах трансформації аграрного ринку України.

У контексті розвитку українського тваринництва особливої ваги набувають наукові дослідження щодо методів діагностики та прогнозування економічного потенціалу підприємств, адаптації стратегічного планування до динамічних змін ринку, впровадження ESG-підходів у сільське господарство та вивчення ефектів від цифровізації у площині вартості, ризиків і довгострокової стабільності. Такі наукові розвідки сприятимуть формуванню високотехнологічної, екологічно безпечної та економічно ефективної моделі галузі, адаптованої до сучасних викликів і стандартів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гаврильченко О. В. Управління внутрішніми ресурсами економічного зростання аграрних підприємств: механізми, інструментарій, стратегії : монографія. Харків : «Смугаста типографія», 2021. 302 с.
2. Калініченко С. Вплив складових економічного потенціалу на ефективність та конкурентоспроможність аграрного підприємства. *Modeling the Development of the Economic Systems*. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-28>
3. Концептуальні засади розвитку аграрної сфери та сільських територій України : кол. моногр. / за ред. М. О. Кизима. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. 280 с.
4. Кустріч Л. О. Сучасний стан системи управління ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 40–44. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/9.pdf
5. Перегуда Ю. А. Експорт та імпорт аграрної продукції в умовах глобального регулювання та міжнародної торгівлі. *Економіка та суспільство*. Вип. 54. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-92>
6. Про нашу компанію. ПрАТ «Агро-Продукт». URL: <https://agro-product.com.ua/pro-kompaniyu.html>
7. Селянське (фермерське) господарство «Перлина». URL: <https://tripoli.land.ua/farmers/poltavskaya/lubenskiy/perlina-31587358>
8. СТОВ «Надія» URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/03791723/
9. Еко-молпродукт. URL: <https://ekomolprodukt.com.ua/ua/>
10. OECD – FAO Agricultural Outlook 2013–2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2013/06/oecd-fao-agricultural-outlook-2013_g1g2bfb7/agr_outlook-2013-en.pdf

REFERENCES

- “Eko-molprodukt” [Eco-milk Product]. <https://ekomolprodukt.com.ua/ua/>
- Havrylchenko, O. V. *Upravlinnia vnutrishnimy resursamy ekonomichnoho zrostantia ahrarnykh pidpryemstv: mekhanizmy, instrumentarii, stratehii* [Management of Internal Resources for Economic Growth of Agricultural Enterprises: Mechanisms, Tools, Strategies]. Kharkiv: Smuhasta typohrafiia, 2021.
- Kalinichenko, S. “Vplyv skladovykh ekonomichnoho potentsialu na efektyvnist ta konkurentospromozhnist ahrarnoho pidpryemstva” [Influence of Components of Economic Potential on the Efficiency and Competitiveness of an Agricultural Enterprise]. *Modeling the Development of the Economic Systems*. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-28>
- Kontseptualni zasady rozvytku ahrarnoi sfery ta silskykh terytorii Ukrainy* [Conceptual Principles of the Development of the Agricultural Sector and Rural Areas of Ukraine]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2020.
- Kustrich, L. O. “Suchasnyi stan systemy upravlinnia resursnym potentsialom silskohospodarskykh pidpryemstv” [Contemporary Status of System Management of Resource at the Agricultural Enterprises]. *Ekonomika ta derzhava*. 2018. http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/9.pdf
- OECD – FAO Agricultural Outlook 2013–2022. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2013/06/oecd-fao-agricultural-outlook-2013_g1g2bfb7/agr_outlook-2013-en.pdf
- “Pro nashu kompaniiu” [About Our Company]. PrAT «Ahro-Produkt». <https://agro-product.com.ua/pro-kompaniyu.html>
- Perehuda, Yu. A. “Eksport ta import ahrarnoi produktsii v umovakh hlobalnoho rehuliuвання ta mizhnarodnoi torhivli” [Exports and Imports of Agricultural Products in the Context of Global Regulation and International Trade]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 54 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-92>
- “Selianske (farmerske) hospodarstvo «Perlyna»” [Peasant (Farm) Enterprise “Perlyna”]. <https://tripoli.land.ua/farmers/poltavskaya/lubenskiy/perlina-31587358>
- “STOV «Nadiia»” [STOV “Nadiia”]. https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/03791723/